

DECIZIA Nr.51
din 16 februarie 2016

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor
art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală

Augustin Zegrean	- președinte
Valer Dorneanu	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Puskás Valentin Zoltán	- judecător
Simona-Maya Teodoroiu	- judecător
Tudorel Toader	- judecător
Cristina Teodora Pop	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Nalini Ziya, Nalini Noori și Hosseini Seyed Mehdi în Dosarul nr.52586/3/2011* al Tribunalului București – Secția I penală, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.1087 D/2015.

2. Președintele, luând act de cererea formulată în prezenta cauză, de către domnul avocat Cătălin Georgescu, în calitate de apărător la autorilor excepției, pe data de 15 februarie 2016, de a fi strigat primul Dosarul nr.1087 D/2015, dispune a se face apelul în prezentul dosar.

3. La prima strigare, la apelul nominal răspund autorii excepției Nalini Ziya și Nalini Noori, prezenți personal. Magistratul - asistent referă asupra faptului că în sală se află prezentă doamna Omer Ildihan, interpret de limba turcă, și doamna Alexandra Gotea, interpret de limba persană. Autorii excepției solicită strigarea cauzei mai târziu sau lăsarea cauzei la urmă, având în vedere că

apărătorul acestora nu este prezent. Curtea, având în vedere art.215 alin.(4) din Codul de procedură civilă coroborat cu art.14 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, încuviințează cererea formulată.

4. La cea de-a doua strigare a Dosarului nr.1087 D/2015, la apelul nominal răspund autorii excepției Nalini Ziya și Nalini Noori, prezenți personal și asistați de domnul avocat Cătălin Georgescu, din cadrul Baroului București, cu împuternicire avocațială depusă la dosar, precum și autorul excepției Hosseini Seyed Mehdi reprezentat de același avocat. Lipsesc celelalte părți, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

5. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul apărătorului autorilor excepției, domnului avocat Cătălin Georgescu, care pune concluzii de admitere a excepției de neconstituționalitate. Cu titlu de cereri prealabile susținerii excepției, pe care le apreciază ca fiind admisibile conform prevederilor Codului de procedură civilă și dispozițiilor legale privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, este formulată, mai întâi, o cerere de probe, în susținerea căreia sunt depuse la dosarul cauzei note scrise. Este vorba despre următoarele trei documente: scrisoarea de înregistrare la Curtea Europeană a Drepturilor Omului a unei cereri de sesizare a instanței europene cu privire la aceleași chestiuni care formează obiectul prezentei excepții de neconstituționalitate; Protocolul de cooperare interinstituțională între Ministerul Justiției, Ministerul Public și Serviciul Român de Informații, în legătură cu care se cere Curții Constituționale să solicite, la rândul său, anumite informații, relevante în susținerea excepției; și un document conținând extrase din articole de presă referitoare la implicarea serviciilor secrete în justiție. De asemenea, se formulează o cerere de administrare de probe, subliniindu-se importanța acesteia în contextul invocării prezentei excepții de neconstituționalitate, și se solicită Curții Constituționale emiterea către Ministerul Public și către Serviciul Român de Informații a unei adrese care să

lămurească următoarele două aspecte: dacă există protocolul anterior referit și, respectiv, dacă serviciul tehnic care funcționează în cadrul Ministerului Public și care asigură supravegherea tehnică este funcțional și poate să realizeze, fără așazisul sprijin tehnic din partea Serviciului Român de Informații, îndeplinirea obligațiilor prevăzute de Codul de procedură penală referitoare la punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică. De asemenea, se subliniază faptul că, în cauze similare celei în care a fost invocată prezenta excepție de neconstituționalitate, s-a probat, pe cale civilă, caracterul intruziv al interceptărilor realizate de Serviciului Român de Informații. Totodată, se solicită Curții Constituționale invitarea de experți, cum sunt cei din cadrul Institutului Român al Drepturilor Omului, care să analizeze dacă în dosarul în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate au fost asigurate garanțiile specifice drepturilor reglementate în Codul de procedură penală și în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În acest sens, se solicită instanței de contencios constituțional invitarea și audierea unui expert în domeniul informatic, care să ofere Curții Constituționale informații referitoare la acest „sprijin tehnic” și la capacitatea Ministerului Public de a realiza urmărirea penală fără ajutorul serviciilor secrete.

6. Reprezentantul Ministerului Public apreciază că excepțiile sunt nefondate, nefiind utile și pertinente soluționării cauzei, întrucât Curtea Constituțională a fost sesizată în prezentul dosar cu verificarea compatibilității prevederilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală cu dispozițiile Constituției, și, nicidecum, cu verificarea unor eventuale protocoale încheiate între instituțiile statului. De asemenea, solicitările referitoare la audierea unor experți sunt apreciate ca aparținând sferei probatoriului ce poate fi administrat în fața instanței, cu privire la dovedirea faptului că punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică s-a făcut de către un organ specializat al statului, conform art.142 din Codul de procedură penală. Prin urmare, aspectele

invocate în propunerea de audiere a unor experți vizează legalitatea obținerii probelor, nefiind de competența Curții Constituționale.

7. Președintele întreabă reprezentantul autorilor excepției dacă consideră că existența protocolului invocat este relevantă pentru stabilirea constituționalității dispozițiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală. Reprezentantul autorilor excepției răspunde afirmativ la această întrebare, argumentând că, dintotdeauna, a existat o imixtiune a serviciilor secrete în actul de justiție din România, imixtiune care a avut loc, sub imperiul vechiului Cod de procedură penală, conform protocolului la care se face referire, și care, potrivit reglementări procesual penale în vigoare, se realizează conform art.142 din actualul Cod de procedură penală.

8. Curtea, potrivit art.258 din Codul de procedură civilă, coroborat cu art.14 din Legea nr.47/1992, respinge cererile formulate apreciind că nu sunt concludente soluționării cauzei și subliniind faptul că instanța de contencios constituțional se va pronunța doar asupra constituționalității textului criticat.

9. Având cuvântul pe fondul excepției de neconstituționalitate, reprezentantul autorilor excepției arată că măsurile cuprinse în art.142 din Codul de procedură penală nu sunt proporționale cu scopul urmărit, indiferent de criteriile conform cărora ar fi analizată această proporționalitate. Se susține că includerea altor organe specializate ale statului în rândul celor care au atribuții de punerea în executarea a mandatului de supraveghere tehnică nu este democratică, nu este necesară și nu este legitimă. Se arată că, fără a se transforma într-un legislator pozitiv, Curtea Constituțională se poate pronunța asupra proporționalității unor astfel de măsuri. Este invocată, în acest sens, jurisprudența Curții Constituționale cu privire la principiul proporționalității. Se face referire la aspecte referitoare la aplicarea legii procesual penale, pentru a pune în evidență ingerința serviciilor secrete în justiție. Se susține că Ministerul Public dispune de un serviciu specializat care poate acoperi toate necesitățile tehnice de punerea în executare a mandatului de supraveghere, neavând nevoie

de sprijinul tehnic al Serviciului Român de Informații. Se arată că acesta din urmă are atribuții în domeniul securității naționale, având posibilitatea de a sesiza organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea unor infracțiuni în acest domeniu. Se invocă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la măsurile de supraveghere tehnică, respectiv Hotărârea din 26 aprilie 2007, pronunțată în cauza *Dumitru Popescu (2) împotriva României* și în cauze similare, în care a fost constată neconvenționalitatea activităților de supraveghere tehnică efectuate de Serviciul Român de Informații. Se subliniază faptul că, în ciuda acestei jurisprudențe europene, instanțele naționale continuă să motiveze intervenția Serviciului Român de Informații în activitatea de urmărire penală pe baza prevederilor art.142 din Codul de procedură penală, calificând activitățile de cercetare penală ale acestui serviciu ca reprezentând un simplu sprijin tehnic. Se susține că, în realitate, aceste acte realizate de Serviciul Român de Informații constituie mult mai mult decât un simplu sprijin tehnic și că, în practică, numeroase probe sunt obținute anterior datei aprobării mandatului de supraveghere. În final, se solicită punerea la dispoziția apărării a înregistrării ședinței de judecată, pentru a servi ca probă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Se solicită, de asemenea, amânarea pronunțării pentru depunerea de note scrise.

10. Curtea, conform art.231 alin.(5) din Codul de procedură civilă coroborat cu art.14 din Legea nr.47/1992, aprobă cererea de punere la dispoziția autorilor excepției a înregistrării ședinței de judecată, iar, potrivit art.222 alin.(2) din Codul de procedură civilă, coroborat cu art.14 din Legea nr.47/1992, respinge cererea de amânare a pronunțării.

11. Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere ca neîntemeiată a excepției de neconstituționalitate. Se arată că, contrar celor susținute de autorii excepției, procurorul este cel care dispune efectuarea unor măsuri de supraveghere tehnică în vederea obținerii unor mijloace de probă, cum sunt convorbirile telefonice, care să fie valorificate în vederea obținerii

adevărului. Se subliniază faptul că procurorul poate efectua un astfel de demers numai după obținerea autorizațiilor prevăzute de lege de la judecător și că împrejurarea care îi nemulțumește pe autorii excepției, respectiv că procurorul poate dispune ca interceptările să fie făcute de organe specializate ale statului, nu reprezintă un aspect de constituționalitate. Se arată că dispozițiile art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală au în vedere ipoteza în care organele specializate ale statului la care fac referire au atribuții prevăzute prin lege și care, tot prin lege, au dreptul să dețină echipament tehnic necesar unor astfel de interceptări. Se susține că, în nici un caz, demersurile analizate nu pot fi făcute în temeiul unui protocol interinstituțional, așa cum arată autorii excepției, dar și că efectuarea, prin absurd, a unor astfel de acte de către organe nespecializate ale statului sau de către organe care nu au, potrivit legii, astfel de atribuții atrage nu numai nelegalitatea probelor obținute, dar și răspunderea penală a celor implicați. Distinct de aceste aspecte, se susține că dispozițiile legale referitoare la supravegherea tehnică oferă, la rândul lor, suficiente garanții procesuale, prevăzând condițiile în care se emite autorizația de supraveghere de către judecător, termenele pentru care poate fi dispusă măsura supravegherii, limita maximă a acestui termen și obligațiile ce revin persoanelor implicate în efectuarea supravegherii tehnice. Se concluzionează că, pentru toate aceste motive, nu poate fi reținută neconstituționalitatea dispozițiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală. Referitor la Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului, din 26 aprilie 2007, pronunțată în cauza *Dumitru Popescu (2) împotriva României*, se susține că, în pronunțarea acestei hotărâri, au fost avute în vedere de către instanța de la Strasbourg actualele dispozițiile procesual penale, care, la acea dată, urma să fie adoptate în România, pe care Curtea Europeană a Drepturilor Omului le-a apreciat ca fiind conforme cu exigențele Convenției. Se apreciază, prin urmare, că nemulțumirile autorilor excepției vizează modalitatea de interpretare și aplicare a legii, și nu aspecte de neconstituționalitate.

12. În replică, reprezentantul autorilor excepției de neconstituționalitate arată că, contrar susținerilor reprezentantului Ministerului Public, serviciile secrete au atribuții doar în domeniul siguranței naționale, nu și în cel al urmăririi penale. Se propune Curții Constituționale limitarea atribuțiilor acestor servicii la cele prevăzute de Legea nr.51/1991 **privind securitatea națională a României, subliniindu-se faptul că ele au posibilitatea de a sesiza organele de urmărire penală în situația constatării săvârșirii unor fapte prevăzute de legea penală împotriva siguranței statului. Se susține că noțiunea de „sprijin tehnic” reprezintă porți prin care serviciile secrete pătrund în activitatea de urmărire penală. Se arată, de asemenea, că persoanele supuse măsurilor de supraveghere tehnică nu beneficiază de garanțiile specifice asigurării drepturilor fundamentale invocate în susținerea excepției. Sunt invocate, în acest sens, lipsa de acces la informațiile obținute prin supraveghere tehnic, considerate clasificate, lipsa de înștiințare cu privire la dispunerea acestei măsuri.**

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

13. Prin Încheierea din 19 mai 2015 pronunțată în Dosarul nr.52586/3/2011*, **Tribunalul București – Secția I penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală**, excepție ridicată de Nalini Ziya, Nalini Noori și Hisseini Sezed Mehdi într-o cauză având ca obiect stabilirea vinovăției autorilor excepției sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de crimă organizată și spălare de bani, prevăzute la art.7 alin.(1) și (2) din Legea nr.39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.50 din 29 ianuarie 2003, și, respectiv, la art.23 alin.(1) lit.a) din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de

prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.702 din 12 octombrie 2012.

14. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** se susține că sintagma „*alte organe specializate ale statului*” din cuprinsul art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală este lipsită de claritate, precizie și previzibilitate, motiv pentru care textul criticat contravine prevederilor art.1 alin.(5) din Constituție. Se arată, în acest sens, că dispozițiile Codului de procedură penală nu precizează exact care sunt organele care intră în categoria „*altor organe specializate ale statului*”, dar care, totuși, pot efectua supravegherea tehnică, conform art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală, alături de procuror, de organele de cercetare penală și de lucrătorii specializați din cadrul poliției. Se susține că sintagma criticată dă posibilitatea Serviciului Român de Informații să efectueze acte de procedură în cadrul procesului penal, prin interceptarea și înregistrarea de convorbiri în cauzele penale. Se arată că aceste serviciile secrete ale statului nu sunt organe de urmărire sau de cercetare penală, nefiind prevăzute, ca atare, în Codul de procedură penală. Se susține că, pentru acest motiv, posibilitatea participării lor la realizarea actelor de urmărire sau de cercetare penală lipsește de claritate, precizie și previzibilitate dispozițiile procesual penale ce reglementează punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică. Pentru aceleași considerente, se susține că textul criticat contravine prevederilor art.21 din Constituție și art.6 din Convenție. De asemenea, întrucât supravegherea tehnică este o măsură procesual penală ce are ca efect o restrângere a vieții private și de familie, justificată de interesul public al realizării instrucției penale, se susține că lipsa de precizie și previzibilitate a normei referitoare la punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică este de natură a încălca dreptul fundamental prevăzut la art.8 din Convenție. Prin urmare, se susține încălcarea, prin textul criticat, a prevederilor art.20 și art.53 din Constituție.

15. **Tribunalul București – Secția I penală** opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se arată, în acest sens, că dispozițiile art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală reiau soluția legislativă prevăzută la art.91¹ și art.91² din Codul de procedură penală din 1968, în privința cărora Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Deciziile nr.410 din 10 aprilie 2008 și nr.962 din 25 iunie 2009, prin care a constatat că acestea sunt constituționale, neîncălcând dreptul la un proces echitabil. Se arată că, în acest sens, instanța de contencios constituțional a statuat că prevederile art.91¹ și art.91² din Codul de procedură penală din 1968, prin reglementarea în detaliu a justificării emiterii autorizației, a condițiilor și modalităților de efectuare a înregistrărilor, a limitelor cu privire la durata măsurii, a consemnării și certificării autenticității convorbirilor înregistrate, a redării integrale a acestora și a definerii persoanelor supuse interceptării, oferă suficiente garanții specifice dreptului la un proces echitabil. Nu în ultimul rând, prin actul de sesizare a Curții Constituționale, instanța constată realizarea operațiunilor de supraveghere tehnică, în dosarul supus soluționării, de către Serviciul Român de Informații, însă, arată că acesta efectuează doar din punct de vedere tehnic actele de interceptare, consemnarea și redarea interceptărilor revenind procurorului sau organelor de cercetare penală. Se mai susține că nu există un sistem de supraveghere secretă și că evaluarea probelor este atribuția organelor judiciare.

16. În conformitate cu dispozițiile art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

17. **Avocatul Poporului** apreciază că prevederile art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală sunt constituționale. Se arată că supravegherea tehnică prevede suficiente garanții, prin reglementarea în detaliu a justificării emiterii autorizației, a condițiilor și a modalităților de efectuare a înregistrărilor, a instituirii unor limite cu privire la durata măsurii, a consemnării și certificării

autenticității convorbirilor înregistrate, a redării integrale a acestora și a definerii persoanelor care sunt supuse interceptării. Se mai arată că Serviciul Român de Informații realizează supravegherea doar din punct de vedere tehnic, neputând să intervină în activitatea judiciară de administrare a probatoriului într-o cauză. Se conchide că dispozițiile art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală nu aduc atingere, sub nici un aspect, accesului liber la justiție și nici dreptului părților la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil. Se arată, totodată, că prevederile art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală se completează cu dispozițiile capitolului IV al titlului IV din partea generală a acestui cod, capitol intitulat „*Metode speciale de supraveghere sau cercetare*”, care stabilesc în mod clar condițiile ce trebuie îndeplinite pentru dispunerea supravegherii tehnice. Pentru acest motiv, se susține că textul criticat este precis și previzibil.

18. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Curtea,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile părților prezente, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

19. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

20. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală, care au următorul cuprins: „*Procurorul pune în executare supravegherea tehnică ori poate dispune ca aceasta să fie efectuată de organul de cercetare penală sau de*

lucrători specializați din cadrul poliției ori de alte organe specializate ale statului”.

21. Se susține că textul criticat încalcă prevederile constituționale ale art.1 alin.(5) privind statul român, art.20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art.21 cu privire la accesul liber la justiție, art.53 referitor la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, precum și dispozițiilor art.6 și art.8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cu privire la dreptul la un proces echitabil și, respectiv, la dreptul la respectarea vieții private și de familie.

22. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că dispozițiile art.138 alin.(1) lit.a) - j) din Codul de procedură penală, arată, printr-o enumerare limitativă, care sunt metodele speciale de supraveghere sau cercetare. Dintre acestea, constituie **metode speciale de supraveghere tehnică** cele prevăzute la lit.a) – e) ale acestui articol, respectiv: interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță; accesul la un sistem informatic; supravegherea video, audio sau prin fotografiere; localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice; obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane. Prin *interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță* se înțelege, conform art.138 alin.(2) din Codul de procedură penală, interceptarea, accesul, monitorizarea, colectarea sau înregistrarea comunicărilor efectuate prin telefon, sistem informatic sau prin orice alt mijloc de comunicare. Prin *accesul la un sistem informatic* se înțelege pătrunderea într-un sistem informatic sau într-un mijloc de stocare a datelor informatice, fie direct, fie de la distanță, conform prevederilor art.138 alin.(3)-(5) din Codul de procedură penală. *Supravegherea video, audio sau prin fotografiere* presupune, potrivit art.138 alin.(6) din Codul de procedură penală, fotografierea persoanelor, observarea sau înregistrarea conversațiilor, mișcărilor, ori a altor activități ale acestora. *Localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice* constă, conform art.138 alin.(7) din Codul de procedură

penală, în folosirea unor dispozitive care determină locul unde se află persoana sau obiectul la care sunt atașate. În fine, *obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane* semnifică, potrivit art.138 alin.(9) din Codul de procedură penală, realizarea unui set de operațiuni prin care este asigurată cunoașterea conținutului tranzacțiilor financiare și al altor operațiuni efectuate sau care urmează să fie efectuate prin intermediul unei instituții de credit ori al altei entități financiare, precum și obținerea de la o instituție de credit sau de la altă entitate financiară de înscrisuri sau informații referitoare la tranzacțiile sau operațiunile efectuate de către o anumită persoană.

23. Art.139 alin.(1) din Codul de procedură penală, prevede că *supravegherea tehnică se dispune de judecătorul de drepturi și libertăți*, atunci când sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni dintre cele prevăzute la alin. (2) ale art.139; măsura este proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale, date fiind particularitățile cauzei, importanța informațiilor ori a probelor ce urmează a fi obținute sau gravitatea infracțiunii; probele nu ar putea fi obținute în alt mod sau obținerea lor ar presupune dificultăți deosebite ce ar prejudicia ancheta ori există un pericol pentru siguranța persoanelor sau a unor bunuri de valoare.

24. Conform alin.(2) al art.139 din Codul de procedură penală, *infracțiunile pentru care poate fi dispusă supravegherea tehnică* sunt cele contra securității naționale prevăzute de Codul penal și de legi speciale, infracțiunile de trafic de droguri, de trafic de arme, de trafic de persoane, acte de terorism, de spălare a banilor, de falsificare de monede ori alte valori, de falsificare de instrumente de plată electronică, contra patrimoniului, de șantaj, de viol, de lipsire de libertate, de evaziune fiscală, infracțiunile de corupție și alte infracțiuni asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene, infracțiunile care se săvârșesc prin

sisteme informatice sau mijloace de comunicații electronice ori în cazul altor infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare.

25. **Procedura de emitere a mandatului de supraveghere tehnică** este prevăzută la art.140 din Codul de procedură penală. Conform alin.(1) al art.140, aceasta poate fi dispusă în cursul urmăririi penale, pe o durată de cel mult 30 de zile, la cererea procurorului, de judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță sau de la instanța corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripție se află sediul parchetului din care face parte procurorul care a formulat cererea. Acestea se completează cu dispozițiile art.141 alin.(1) din același cod, care prevăd că procurorul poate autoriza, pe o durată de maximum 48 de ore, măsurile de supraveghere tehnică atunci când există urgență, iar obținerea mandatului de supraveghere tehnică în condițiile art.140 din Codul de procedură penală ar conduce la o întârziere substanțială a cercetărilor, la pierderea, alterarea sau distrugerea probelor ori ar pune în pericol siguranța persoanei vătămate, a martorului sau membrilor familiilor acestora și sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 139 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală.

26. **Punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică**, se face, conform art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală, de către **procuror**, care poate dispune și ca aceasta să fie efectuată de **organul de cercetare penală** sau de **lucrători specializați din cadrul poliției** ori de **alte organe specializate ale statului**. Complementar, potrivit alin.(2) al art.142, **furnizorii de rețele publice de comunicații electronice** sau **furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului sau de orice tip de comunicare ori de servicii financiare** sunt obligați să colaboreze cu organele de urmărire penală, respectiv cu autoritățile prevăzute la alin. (1) ale art.142, în limitele competențelor acestora, pentru punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică.

27. Spre deosebire de actuala reglementare, **dispozițiile art.91² alin.(1) teza întâi din Codul de procedură penală din 1968** prevedeau că **procurorul**

procedează personal la interceptări și înregistrări sau poate dispune ca acestea să fie efectuate de organul de cercetare penală. Astfel, organele care puteau lua parte la activitatea de supraveghere erau doar procurorul și organele de cercetare penală. În Expunerea de motive a Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, inițiatorul se limitează la a arăta că aceasta are ca scop respectarea dreptului la viață privată și la secretul corespondenței și, totodată, respectarea cerințelor de accesibilitate, previzibilitate și proporționalitate ale legii penale. Este subliniată, în acest sens, necesitatea respectării principiului subsidiarității, prin *reglementarea ca excepție a acestei ingerințe în viața privată a persoanei*, și a principiului proporționalității măsurii supravegherii tehnice cu restrângerea dreptului la viață privată, prin raportare la particularitățile cauzei, la importanța informațiilor sau a probelor ce urmează a fi obținute ori la gravitatea infracțiunii. Cu privire la aspectele juridice criticate în prezenta cauză, *Expunerea de motive nu conține, însă, explicații referitoare la introducerea în actuala reglementare procesual penală, pe lângă procuror și organele de cercetare penală, a lucrătorilor specializați din cadrul poliției și a altor organe specializate ale statului*, și, cu atât mai puțin, o explicație referitoare la organele avute în vedere de legiuitor cu ocazia reglementării acestei din urmă sintagme.

28. Conform art.143 alin.(1) din Codul de procedură penală, **consemnarea activităților de supraveghere tehnică** se face de către **procuror** sau de către **organul de cercetare penală**, întocmindu-se **un proces-verbal pentru fiecare activitate de supraveghere tehnică**. În cuprinsul acestui proces-verbal, sunt consemnate, potrivit aceleiași dispoziții legale, rezultatele activităților efectuate care privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, datele de identificare ale suportului care conține rezultatul activităților de supraveghere tehnică, numele persoanelor la care se referă, dacă sunt cunoscute, sau alte date de identificare, precum și, după caz, data și ora la care a început activitatea de supraveghere și

data și ora la care aceasta s-a încheiat. De asemenea, conform art.143 alin.(4) din Codul de procedură penală, ***convorbirile, comunicările sau conversațiile interceptate și înregistrate, care privesc fapta ce formează obiectul cercetării ori contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, sunt redade de către procuror sau organul de cercetare penală într-un proces-verbal*** în care se menționează mandatul emis pentru efectuarea acestora, numerele posturilor telefonice, datele de identificare ale sistemelor informatice ori ale punctelor de acces, numele persoanelor ce au efectuat comunicările, dacă sunt cunoscute, data și ora fiecărei convorbiri sau comunicări. Potrivit tezei finale a aceluiași alin.(4), procesul-verbal este certificat pentru autenticitate de către procuror.

29. În continuare, Curtea constată că este necesar să stabilească **ce reprezintă, din punct de vedere al dreptului procesual penal, punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică și procesul-verbal de consemnare a activităților de supraveghere tehnică.**

30. Curtea reține că acest demers începe prin definirea **noțiunilor de „probă”, „mijloc de probă” și „procedeu probatoriu”**. Conform art.97 alin.(1) din Codul de procedură penală, ***proba*** este definită ca fiind orice element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal. Potrivit alin.(2) al acestui articol, ***mijloacele de probă în procesul penal*** constau în declarațiile suspectului sau ale inculpatului, declarațiile persoanei vătămate, declarațiile părții civile sau ale părții responsabile civilmente, declarațiile martorilor, înscrisuri, rapoarte de expertiză, procese-verbale, fotografii, mijloace materiale de probă, înscrisuri, rapoarte de expertiză sau constatare, procese-verbale, fotografii, mijloace materiale de probă, precum și orice alt mijloc de probă care nu este interzis prin lege. În fine, conform alineatului final al art.97 din Codul de procedură penală,

prin *procedeu probatoriu* se înțelege modalitatea legală de obținere a mijlocului de probă.

31. În acest sens, prin *Decizia nr.383 din 27 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.535 din 17 iulie 2015 (par.20)*, Curtea Constituțională a constatat că legea procesual penală delimitează conceptual cele trei noțiuni: probă, mijloc de probă și procedeu probatoriu. Cu toate că, deseori, în limbajul juridic curent noțiunea de probă, în sens larg, include atât proba propriu-zisă, cât și mijlocul de probă, sub aspect tehnic procesual, cele două noțiuni au conținuturi și sensuri distincte. Astfel, probele sunt elemente de fapt, în timp ce mijloacele de probă sunt modalități legale folosite pentru dovedirea elementelor de fapt. A fost subliniată, de asemenea, diferența între mijloacele de probă și procedeele probatorii, noțiuni aflate într-o relație etiologică. Spre exemplu, declarațiile suspectului sau ale inculpatului, declarațiile persoanei vătămate, ale părții civile sau ale părții responsabile civilmente, declarațiile martorilor și declarațiile experților sunt mijloace de probă obținute prin audierea acestor persoane sau prin procedee probatorii auxiliare, cum sunt confruntarea sau videoconferința; înscrisurile și mijloacele materiale de probă, ca mijloace de probă, pot fi obținute prin procedee probatorii ca percheziția, ridicarea de obiecte și înscrisuri, cercetarea locului faptei, reconstituirea sau reținerea, predarea și percheziționarea trimiterilor poștale; rapoartele de expertiză, ca mijloace de probă, sunt obținute prin expertize, ca procedee probatorii; iar *procesele-verbale, ca mijloace de probă, sunt obținute prin procedee probatorii precum* identificarea persoanelor și a obiectelor, *metode speciale de supraveghere sau cercetare*, amprentarea suspectului, inculpatului sau a altor persoane sau utilizarea investigatorilor sub acoperire, a celor cu identitate reală sau a colaboratorilor; iar fotografia, ca mijloc de probă, se obține prin procedeu probatoriu al fotografierii. Totodată, s-a reținut, prin aceeași decizie (par.21), că *o probă nu poate fi obținută nelegal decât dacă mijlocul de probă și/sau procedeu probatoriu prin care este*

obținută este nelegal, aceasta presupunând nelegalitatea dispunerii, autorizării sau administrării probei și că nelegalitatea acestora este sancționată de prevederile art. 102 alin. (3) din Codul de procedură penală, prin aplicarea regimului nulității absolute sau relative. Așadar, Curtea a apreciat că art.102 alin.(2) din Codul de procedură penală trebuie coroborat cu alin.(3) al acestui text legal, ceea ce înseamnă că probele obținute prin actele prevăzute la art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală nu pot fi folosite în procesul penal în condițiile în care aceste acte sunt lovite de nulitate absolută sau relativă (par.22).

32. Raportând prevederile legale referitoare la procesul-verbal întocmit în cadrul procedurii supravegherii tehnice la definițiile noțiunilor de probă, mijloc de probă și procedeu probator, Curtea conchide că **procesul-verbal** întocmit de procuror sau de organul de cercetare penală, conform art.143 din Codul de procedură penală, în care sunt consemnate rezultatele activităților de supraveghere tehnică efectuate **constituie un mijloc de probă**. Prin urmare, având în vedere cele reținute de Curtea Constituțională prin Decizia nr.383 din 27 mai 2015 (par.21), Curtea constată că **nelegalitatea dispunerii, autorizării, consemnării sau administrării actului atrage sancțiunea nulității absolute sau relative**, potrivit distincțiilor prevăzute la art.281 și 282 din Codul de procedură penală. Așa fiind, realizarea supravegherii tehnice, ca procedeu probator, cu încălcarea condițiilor legale prevăzute la art.138-146 din Codul de procedură penală, inclusiv a celor referitoare la organele abilitate să pună în executare mandatul de supraveghere, are ca efect nulitatea probelor astfel obținute și, în consecință, imposibilitatea folosirii lor în procesul penal, conform art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală.

33. În acest sens, Curtea reține că activitatea de punere în executare a mandatului de supraveghere tehnică prevăzută la art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală este realizată prin acte procesuale/procedurale. Cu alte cuvinte, **art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală nu vizează activitățile**

tehnice, acestea fiind prevăzute la art.142 alin.(2) din Codul de procedură penală, care face referire la persoanele obligate să colaboreze cu organele de urmărire penală pentru punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică, respectiv la furnizorii de rețele publice de comunicații electronice sau furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului sau de orice tip de comunicare ori de servicii financiare.

34. Așa fiind, Curtea conchide că ***actele îndeplinite de organele prevăzute la art.142 alin.(1) teza a doua din Codul de procedură penală reprezintă procedee probatorii*** care stau la baza procesului-verbal de consemnare a activității de supraveghere tehnică, ce constituie un mijloc de probă. Pentru aceste motive, *organele care pot participa la realizarea acestora sunt numai organele de urmărire penală*. Acestea din urmă sunt cele enumerate la art.55 alin.(1) din Codul de procedură penală, respectiv procurorul, organele de cercetare penală ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale.

35. Referitor la asigurarea suportului tehnic pentru realizarea activității de supraveghere tehnică, așa cum Curtea a reținut la par.26, ***sunt obligate să colaboreze cu organele de urmărire penală, la punerea în executare a mandatului de supraveghere, persoanele prevăzute la art.142 alin.(2) din Codul de procedură penală, iar acestea sunt specificate în mod clar și neechivoc în cuprinsul dispoziției legale*** anterior referite, prin sintagma „*furnizorii de rețele publice de comunicații electronice sau furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului sau de orice tip de comunicare ori de servicii financiare*”.

36. Cu privire la aspectele mai sus analizate, Curtea reține că, în multe state ale Uniunii Europene, dispozițiile Codurilor de procedură penală, atunci când reglementează activitatea de supraveghere tehnică și de punere în executare a acesteia, o fac prin norme clare și previzibile și vizează doar organele judiciare. În acest sens, codurile naționale de procedură penală prevăd,

în mod expres, că **activitatea de supraveghere tehnică este înfăptuită de către judecătorul de instrucție, de organele de urmărire penală și organele poliției** și că, din punct de vedere tehnic, la realizarea acesteia **sunt obligate să colaboreze, la nevoie, persoane juridice din domeniul furnizării de servicii de telecomunicații sau din alte domenii expres și limitativ prevăzute de legea procesual penală**. Sunt relevante, în acest sens, dispozițiile art.172 alin.(1) din Codul de procedură penală al *Bulgariei*; art.86-88 din Codul de procedură penală al *Republicii Cehe*; art.335 alin.(1)-(5) din Codul de procedură penală al *Croației*; art.126¹ – 126² din Codul de procedură penală al *Estoniei*; art.100 b și 110 j din Codul de procedură penală al *Germaniei*; art.251 din Codul de procedură penală al *Greciei*; Secțiunea 3 din Legea supravegherii în procesele penale din 2009 din *Irlanda*; art.267 - 268 din Codul de procedură penală al *Italiei*; art.48-13, art.48-15 și art.48-17 din Codul de procedură penală din *Luxemburg*; art.187 alin.(1), art.188, art.189 din Codul de procedură penală al *Portugaliei* coroborate cu prevederile Secțiunii 1 alin.(2) și ale Secțiunii 3 din Legea nr.101 din 25 august 2001 privind reglementarea operațiunilor sub acoperire desfășurate în scopul prevenirii infracțiunilor și investigației penale din Portugalia; Secțiunea 88 din Codul de procedură penală al *Slovaciei*; art.149a, art.149b alin.(3), art.150, art.151, art.152, art.155 și art.156 din Codul de procedură penală al *Sloveniei*; art.588bis b și art.588ter e alin.(1) din Codul de procedură penală al *Spaniei*; Capitolul 23 și Capitolul 27 din Codul de procedură penală al *Suediei*.

37. În continuarea analizei sale, Curtea constată că legiuitorul a inclus, în cuprinsul art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală, pe lângă procuror, organul de cercetare penală și lucrătorii specializați din cadrul poliției și a altor organe specializate ale statului. **Aceste organe specializate ale statului nu sunt definite, nici în mod expres, nici în mod indirect în cuprinsul Codului de procedură penală**. De asemenea, norma criticată nu prevede nici domeniul de activitate specific acestora, în condițiile în care, în România, activează,

potrivit unor reglementări speciale, numeroase organe specializate în diverse domenii. Astfel, în afara Serviciului Român de Informații, la care fac referire autorii excepției, care, potrivit art.1 și art.2 din Legea nr.14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.33 din 3 martie 1992, și art.6 și art.8 din Legea nr.51/1991 privind securitatea națională a României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.190 din 18 martie 2014, are atribuții exclusiv în domeniul siguranței naționale, neavând atribuții de cercetare penală, conform art.13 din Legea nr.14/1992, există și alte servicii cu atribuții în domeniul securității naționale, precum și o multitudine de organe specializate ale statului cu atribuții în varii domenii, cum sunt, cu titlu exemplificativ, Garda Națională de Mediu, Gărzile Forestiere, Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului, Inspectoratul de Stat în Construcții, Consiliul Concurenței sau Autoritatea de Supraveghere Financiară, niciuna dintre acestea neavând atribuții de cercetare penală.

38. Având în vedere aceste argumente, Curtea reține că *sintagma „ori de alte organe specializate ale statului”* apare ca fiind *lipsită de claritate, precizie și previzibilitate*, nepermițând subiecților să înțeleagă care sunt aceste organe abilitate să realizeze măsuri cu un grad ridicat de intruziune în viața privată a persoanelor.

39. Referitor la cerințele de claritate, precizie și previzibilitate ale legii procesual penale, instanța de contencios constituțional a statuat, în mod repetat, în jurisprudența sa, obligația legiuitorului de a edicta norme clare, precise și previzibile. Astfel, prin *Decizia nr.553 din 16 iulie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.707 din 21 septembrie 2015, (par.23)*, s-a reținut că, în contextul normativ al măsurii arestului preventiv, aceste cerințe influențează, în mod direct și nemijlocit, dreptul persoanei la un proces echitabil, privit ca o garanție, în acest caz, a libertății individuale. În acest sens, s-a reținut că standardul constituțional de protecție a libertății

individuale impune ca limitarea acesteia să se realizeze într-un cadru normativ care, pe de o parte, să stabilească expres cazurile de limitare a acestei valori constituționale, iar, pe de altă parte, să prevadă într-un mod clar, precis și previzibil, aceste cazuri.

40. De asemenea, cu privire la cerințele de claritate, precizie și previzibilitate a legii, în materie penală, prin ***Decizia nr. 363 din 7 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 495 din 6 iulie 2015, (par.24 și 25) și Decizia nr. 553 din 16 iulie 2015 (par.23)***, Curtea a reținut că, în ipoteza infracțiunilor, inclusiv a celor reglementate în domeniul fiscal, legiuitorul trebuie să indice în mod clar și neechivoc obiectul material al acestora în chiar cuprinsul normei legale sau acesta să poată fi identificat cu ușurință prin trimiterea la un alt act normativ cu care textul incriminator se află în conexiune, în vederea stabilirii existenței/inexistenței infracțiunii. Prin aceeași decizie s-a constatat că, dacă legiuitorul își respectă numai din punct de vedere formal competența constituțională de a legifera, fără ca prin conținutul normativ al textului incriminator să stabilească cu claritate și precizie obiectul material al infracțiunii, aceasta poate determina o lipsă de previzibilitate a respectivului text. Curtea Constituțională a constatat că prevederile criticate nu respectă exigențele constituționale referitoare la calitatea legii respectiv nu întrunesc condițiile de claritate, precizie, previzibilitate și accesibilitate, fiind contrare dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție.

41. În fine, prin ***Decizia nr.603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.845 din 13 noiembrie 2015***, Curtea a constatat că sintagma „*raporturi comerciale*” din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal imprimă un caracter lipsit de claritate, precizie și previzibilitate obiectului juridic al infracțiunii de conflict de interese. Or, în aceste condiții, destinatarul normei nu își poate ordona conduita în raport cu o normă de incriminare care nu respectă condițiile de calitate ale legii. Pentru aceste motive, Curtea a constatat că dispozițiile art. 301 alin. (1)

din Codul penal încalcă prevederile art. 1 alin. (5) și art. 23 din Constituție, referitoare la calitatea legii și, respectiv, la libertatea individuală.

42. Cu privire la aceleași cerințe de calitate a legii, garanție a principiului legalității, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin Hotărârile din 5 ianuarie 2000, 4 mai 2000, 25 ianuarie 2007 și 24 mai 2007, pronunțate în cauzele *Beyeler împotriva Italiei (par.109)*, *Rotaru împotriva României (par.52)*, *Sissanis împotriva României (par.66)*, și *Dragotoniou și Militaru-Pidhorni împotriva României (par.34)* a reținut obligativitatea asigurării acestor standarde de calitate a legii drept garanție a principiului legalității, prevăzut la art.7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Astfel, prin Hotărârea pronunțată în cauza *Sissanis împotriva României (par.66)*, instanța europeană a reținut că sintagma „prevăzută de lege“ impune ca măsura incriminată să aibă un temei în dreptul intern, însă vizează, de asemenea, calitatea legii în cauză: aceasta trebuie, într-adevăr, să fie accesibilă justițiabilului și previzibilă în ceea ce privește efectele sale. S-a reținut, totodată, că, pentru ca legea să satisfacă cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului. În plus, a fost statuat faptul că nu se poate considera drept „lege“ decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite cetățeanului să își controleze conduita; apelând la nevoie la consiliere de specialitate în materie, el trebuie să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, față de circumstanțele speței, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă. De asemenea, prin Hotărârea pronunțată în cauza *Rotaru împotriva României (par.52)*, Curtea a reamintit jurisprudența sa constantă, conform căreia „prevăzut de lege” înseamnă nu doar o anumită bază legală în dreptul intern, dar și calitatea legii în cauză: astfel, aceasta trebuie să fie accesibilă persoanei și previzibilă. Totodată, în Hotărârea pronunțată în

cauza *Dragotoniu și Militaru-Pidhorni împotriva României (par.34)*, Curtea de la Strasbourg a statuat că noțiunea „drept“ folosită la art. 7 din Convenție corespunde noțiunii de „lege“ ce apare în alte articole din Convenție; ea înglobează dreptul de origine atât legislativă, cât și jurisprudențială și implică condiții calitative, printre altele, pe cele ale accesibilității și previzibilității.

43. În ceea ce privește materia interceptărilor, *Curtea Europeană a Drepturilor Omului*, în Decizia de admisibilitate din 29 iunie 2006, pronunțată în cauza *Weber și Saravia împotriva Germaniei*, par.93-95, a generalizat jurisprudența sa vizavi de cerința legală a „previzibilității” legii în acest domeniu, statuând că reglementarea unor măsuri speciale secrete de urmărire, cum ar fi interceptarea comunicărilor, trebuie să se realizeze în mod esențial prin norme clare, detaliate, din moment ce tehnologia disponibilă pentru efectuarea lor devine constant din ce în ce mai sofisticată [a se vedea Hotărârea din 25 martie 1998, pronunțată în Cauza *Kopp împotriva Elveției*, (par.72) și Hotărârea din 30 iulie 1998, pronunțată în Cauza *Valenzuela Contreras împotriva Spaniei* (par.46)]. Legislația internă trebuie să fie suficient de clară în terminologia sa pentru a oferi cetățenilor indicii adecvate cu privire la împrejurările și condițiile în care autoritățile publice sunt împuternicite să recurgă la oricare din aceste măsuri. În jurisprudența sa cu privire la măsurile secrete de urmărire, Curtea a dezvoltat garanțiile minime care ar trebui să fie prevăzute în legislația statului, pentru evitarea abuzurilor de putere: natura infracțiunilor care determină necesitatea de interceptare; stabilirea categoriilor de persoane pasibile de înregistrarea convorbirilor telefonice; o limitare a duratei de înregistrare a convorbirilor telefonice; *procedura obligatorie pentru examinarea, utilizarea și stocarea datelor obținute*; măsurile de precauție care trebuie luate în cazul informării altor părți; împrejurările în care înregistrările pot sau urmează să fie șterse ori distruse [a se vedea, *inter alia*, Hotărârea din 24 aprilie 1990, pronunțată în Cauza *Huvig împotriva Franței*, (par.34)].

44. Cu privire la procedura obligatorie de accesare, utilizare și stocare a datelor obținute din interceptări ale comunicațiilor, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a făcut distincție între ***două etape*** ale interceptării convorbirilor telefonice: ***autorizarea supravegherii*** și ***efectuarea propriu-zisă a supravegherii***. Distincția a fost făcută de Curtea Europeană a Drepturilor Omului încă din 2007, prin Hotărârea din 28 iunie 2007, pronunțată în *Cauza Association for European Integration and Human Rights și Ekimdzhiiev împotriva Bulgariei*, par.84, prin care s-a reținut că pe parcursul primei etape, cea de autorizare a supravegherii, conceptul de „securitate națională”, dincolo de înțelesul său obișnuit, trebuie să ofere garanții substanțiale împotriva supravegherii arbitrare și discriminatorii. De asemenea, Curtea a constatat că *trebuie să examineze și dacă astfel de garanții există pe parcursul celei de-a doua etape, când supravegherea este realizată efectiv sau a fost deja încheiată*. Cu privire la acest aspect au fost reținute că *nu este prevăzută nici o verificare a implementării măsurilor de supraveghere tehnică secretă de către un organism sau o entitate oficială, externă serviciilor care desfășoară măsurile de supraveghere, sau cel puțin, căreia să îi fie impusă îndeplinirea unor condiții care să îi asigure independența și conformitatea cu principiile statului de drept, dar că nicio altă instituție, în afara celor care dispun măsurile speciale de supraveghere, nu poate să verifice dacă măsurile luate îndeplinesc condițiile prevăzute în mandatul de supraveghere sau dacă datele originale sunt reproduse cu exactitate în documentele scrise*. De asemenea, a fost menționată aparenta lipsă a unor dispoziții legale care să prevadă cu suficient grad de precizie maniera în care datele sunt obținute prin supravegherea tehnică, procedura pentru protejarea integrității și confidențialității acestora și procedura pentru distrugerea lor (par.86). Mai mult, a fost reținut faptul că controlul activității de supraveghere tehnică îi revine în mod exclusiv Ministrului Afacerilor Interne, iar dacă datele obținute depășesc scopul în care a fost aplicată măsura supravegherii tehnice, doar Ministrul

Afacerilor Interne poate decide, în mod discreționar și fără un control independent, ce trebuie făcut cu aceste date. S-a arătat că, spre deosebire de procedura existentă în Bulgaria, legea germană, *modificată ca urmare a unei decizii a Curții Constituționale a Germaniei*, obligă la transmiterea înregistrărilor în condiții foarte stricte și *încredințează responsabilitatea verificării îndeplinirii condițiilor legale unui oficial care are dreptul să exercite funcții judiciare (par.89).*

45. Prin Hotărârea din 10 februarie 2009, pronunțată în *Cauza Iordachi și alții împotriva Moldovei*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat cu privire la *etapa a doua a procedurii interceptărilor convorbirilor telefonice*, că în cauza dedusă judecătii, aparent, *judecătorul de instrucție joacă un rol foarte limitat*. Conform prevederilor articolului 41 din Codul de procedură penală, rolul judecătorului este de autorizare a interceptărilor. Potrivit articolului 136 din același Cod, judecătorul de instrucție are dreptul de a păstra „casetele cu originalul înregistrării comunicărilor, însoțite de reproducerea integrală în scris a înregistrării [...] în locuri speciale, într-un plic sigilat” și de a emite „încheiere cu privire la distrugerea înregistrărilor care nu sunt importante pentru urmărirea penală”. Cu toate acestea, deși judecătorul are competența de a autoriza interceptarea convorbirilor, Codul de procedură penală nu prevede informarea acestuia cu privire la rezultatele interceptării și nu-i impune să verifice dacă prevederile legislative au fost respectate (par.47). Alt punct de vedere necesar de a fi menționat în acest sens este lipsa aparentă a reglementărilor cu un înalt grad de precizie și care ar orându-i maniera în care se face filtrarea datelor secrete obținute prin aceste măsuri operative de investigații sau procedurile prin care s-ar păstra integritatea și confidențialitatea acestora, fie reguli de distrugere a acestora (par.48). În concluzie, reținând încălcarea în cauză a dispozițiilor art.8 din Convenție referitoare la dreptul la respectarea vieții private și de familie, Curtea a statuat că *interceptarea convorbirilor telefonice este o ingerință foarte gravă în drepturile unei persoane și că o chestiune care merită*

a fi menționată este lipsa aparentă a reglementărilor care să specifice, cu un grad corespunzător de precizie, modalitatea de examinare a informației obținute ca rezultat al supravegherii sau procedurile de păstrare a integrității și confidențialității acesteia, precum și procedurile de distrugere a ei.

46. Având în vedere aceste considerente de principiu dezvoltate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Curtea Constituțională pune, în mod esențial, accentul pe respectarea exigențelor de calitate a legislației interne, legislație care, pentru a fi compatibilă cu principiul preeminenței dreptului, trebuie să îndeplinească cerințele de **accesibilitate** (normele care guvernează materia interceptării comunicațiilor trebuie reglementate la nivel de lege), **claritate** (normele trebuie să aibă o redactare fluentă și inteligibilă, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce, într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale și de ortografie), **precizie** și **previzibilitate** (*lex certa*, norma trebuie să fie redactată clar și precis, astfel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanță de specialitate - să își corecteze conduita și să fie capabilă să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat). Aceste exigențe trebuie să fie inerente oricărui act normativ, cu atât mai mult unei reglementări care dă dreptul autorităților publice de a interveni în viața intimă, familială și privată, precum și dreptul de a accesa corespondența persoanelor.

47. În examinarea criticilor de neconstituționalitate, Curtea constată că **nicio reglementare din legislația națională în vigoare, cu excepția dispozițiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală, nu conține vreo normă care să consacre expres competența unui alt organ al statului, în afara organelor de urmărire penală, de a efectua interceptări, respectiv de a pune în executare un mandat de supraveghere tehnică.** Or, pornind de la datele concrete din speța dedusă controlului de constituționalitate, **Curtea apreciază că reglementarea în acest domeniu nu poate fi realizată decât**

printr-un act normativ cu putere de lege, iar nu printr-o legislație infralegală, respectiv acte normative cu caracter administrativ, adoptate de alte organe decât autoritatea legiuitoare, caracterizate printr-un grad sporit de instabilitate sau inaccesibilitate (a se vedea în acest sens și Decizia nr.17 din 21 ianuarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.79 din 30 ianuarie 2015, par.67 și 94).

48. Având în vedere aceste argumente și caracterul intruziv al măsurilor de supraveghere tehnică, Curtea constată că este obligatoriu ca aceasta să se realizeze într-un cadru normativ clar, precis și previzibil, atât pentru persoana supusă acestei măsuri, cât și pentru organele de urmărire penală și pentru instanțele de judecată. În caz contrar, s-ar ajunge la posibilitatea încălcării într-un mod aleatoriu/abuziv a unora dintre **drepturile fundamentale esențiale într-un stat de drept**: viața intimă, familială și privată și secretul corespondenței. Este îndeobște admis că drepturile prevăzute la art.26 și art.28 din Constituție nu sunt absolute, însă limitarea lor trebuie să se facă cu respectarea dispozițiilor art.1 alin.(5) din Legea fundamentală, iar gradul de precizie a termenilor și noțiunilor folosite trebuie să fie unul ridicat, dată fiind natura drepturilor fundamentale limitate. Așadar, *standardul constituțional de protecție a vieții intime, familiale și private și a secretului corespondenței impune ca limitarea acestora să se realizeze într-un cadru normativ care să stabilească expres, într-un mod clar, precis și previzibil care sunt organele abilitate să efectueze operațiunile care constituie ingerințe în sfera protejată a drepturilor.*

49. Prin urmare, Curtea reține că este justificată opțiunea legiuitorului ca mandatul de supraveghere tehnică să fie pus în executare de procuror și de organele de cercetare penală, care sunt organe judiciare, conform art.30 din Codul de procedură penală, precum și de către lucrătorii specializați din cadrul poliției, în condițiile în care aceștia pot deține avizul de ofițeri de poliție judiciară, în condițiile art.55 alin.(5) din Codul de procedură penală. *Această*

opțiune nu se justifică, însă, în privința includerii, în cuprinsul art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală, a sintagmei „alte organe specializate ale statului”, neprecizate în cuprinsul Codului de procedură penală sau în cuprinsul altor legi speciale.

50. Pentru toate aceste argumente, Curtea constată că dispozițiile criticate încalcă prevederile constituționale cuprinse în art.1 alin.(3) referitoare la statul de drept în componenta sa privind garantarea drepturilor cetățenilor și în art.1 alin.(5) care consacră principiul legalității.

51. Referitor la invocarea în susținerea prezentei excepții a dispozițiilor art.20, art.21 și art.53 din Constituție, având în vedere constatarea de către instanța de contencios constituțional, prin prezenta decizie, a neconstituționalității sintagmei „*ori de alte organe specializate ale statului*” din cuprinsul dispozițiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală, în raport cu dispozițiile art.1 alin.(3) și (5) din Legea fundamentală, Curtea constată că verificarea conformității textului criticat cu normele constituționale mai sus menționate nu mai este necesară.

52. Cu privire la efectele prezentei decizii, Curtea reamintește caracterul *erga omnes și pentru viitor* al deciziilor sale, prevăzut la art.147 alin.(4) din Constituție. Aceasta înseamnă că, pe toată perioada de activitate a unui act normativ, acesta se bucură de prezumția de constituționalitate, astfel încât decizia nu se va aplica în privința cauzelor definitiv soluționate până la data publicării sale, aplicându-de, însă, în mod corespunzător, în cauzele aflate pe rolul instanțelor de judecată [a se vedea Decizia nr.895 din 17 decembrie 2015, (par.28)]. În ceea ce privește hotărârile definitive, această decizie poate servi ca temei de revizuire, în baza art.453 alin.(1) lit.f) din Codul de procedură penală, în această cauză, precum și în cauzele în care au fost ridicate excepții de neconstituționalitate similare, înaintea datei publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, Partea I. [a se vedea Decizia nr.508 din 7 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.843 din

19 noiembrie 2014 (par.26), **Decizie nr. 585 din 21 octombrie 2014**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.921 din 18 decembrie 2014 (par.14) și Decizia nr.740 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.129 din 19 februarie 2015 (par.14)].

53. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A. d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

Decide:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Nalini Ziya, Nalini Noori și Hosseini Seyed Mehdi în Dosarul nr.52586/3/2011* al Tribunalului București – Secția I penală și constată că sintagma „*ori de alte organe specializate ale statului*” din cuprinsul dispozițiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală este neconstituțională.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Tribunalului București – Secția I penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința din data de 16 februarie 2016.

Opinie separată,

În dezacord cu decizia adoptată prin majoritate de voturi, am considerat și considerăm că excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 142 alin.(1) din Codul de procedură penală trebuia să fie respinsă ca *inadmisibilă*, deoarece:

I. Excepția nu are legătură cu soluționarea cauzei

1. În sensul art. 29 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, Curtea Constituțională a identificat două condiții pentru stabilirea legăturii excepției de neconstituționalitate cu soluționarea cauzei, condiții care trebuie să fie îndeplinite în mod cumulativ: aplicabilitatea textului criticat în cauza dedusă judecării și necesitatea invocării excepției de neconstituționalitate în scopul restabilirii stării de legalitate (a se vedea Decizia nr. 438 din 8 iulie 2014¹).

Autorii excepției de neconstituționalitate au fost interceptați în baza prevederilor art. 91¹ și art. 91² din Codul de procedură penală anterior. Printr-o jurisprudență constantă (a se vedea Decizia nr. 410 din 10 aprilie 2008² și Decizia nr. 962 din 25 iunie 2009³) instanța de contencios constituțional a respins excepțiile de neconstituționalitate a prevederilor art. 91¹ și art. 91² din Codul de procedură penală anterior, statuând că aceste sunt în deplin acord cu principiile și valorile constituționale.

Autorii excepției de neconstituționalitate nu au fost interceptați în baza prevederilor art. 142 alin. (1) din noul Cod de procedură penală, prevederi care nici nu erau în vigoare la data efectuării interceptărilor, însă au fost declarate neconstituționale.

2. Din încheierea instanței de judecată, rezultă că motivul sesizării Curții Constituționale îl constituie faptul că dispozițiile art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală ar relua soluția legislativă prevăzută la art.91¹ și art.91² din Codul de procedură penală anterior. Din lecturarea conținutului reglementării anterioare și a noii reglementări, poate fi observat faptul că nu ne aflăm în situația preluării unei soluții

¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 600 din 12 august 2014

² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 338 din 1 mai 2008

³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 563 din 13 august 2009

legislative. Astfel cum se subliniază chiar în considerentele deciziei, spre deosebire de actuala reglementare, dispozițiile art.91² alin.(1) teza întâi din Codul de procedură penală din 1968 prevedeau că procurorul procedează personal la interceptări și înregistrări sau poate dispune ca acestea să fie efectuate de organul de cercetare penală. Astfel, organele care puteau lua parte la activitatea de supraveghere erau doar procurorul și organele de cercetare penală.

Din această perspectivă, considerăm că nu se justifică extinderea controlului de constituționalitate, de la prevederile art. 91¹ și art. 91² din Codul de procedură penală anterior, la prevederile art. 142 alin.(1) din noul Cod de procedură penală.

3. Considerăm că reținerea prevederilor art. 142 alin. (1) din noul Cod de procedură penală, ca obiect al excepției de neconstituționalitate, iar nu a normei sub imperiul căreia au fost realizate interceptările în cauză, contravine și prevederilor art.29 alin.(1) din Legea nr.47/1992, astfel cum au fost interpretate în jurisprudența Curții Constituționale. În acest sens, subliniem faptul că, potrivit Deciziei Curții Constituționale nr.766 din 15 iunie 2011⁴, sintagma "*în vigoare*" din cuprinsul dispozițiilor art.29 alin.(1) și ale art.31 alin.(1) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, este constituțională în măsura în care se interpretează în sensul că sunt supuse controlului de constituționalitate și legile sau ordonanțele ori dispozițiile din legi sau din ordonanțe ale căror efecte juridice continuă să se producă și după ieșirea lor din vigoare. Astfel fiind, nu poate fi invocat faptul că la momentul ridicării excepției de neconstituționalitate prevederile art.91¹ și art.91² din Codul de procedură penală din 1968 nu mai erau în vigoare. Sensul deciziei nr.766/2011 a fost tocmai acela de a permite controlul de constituționalitate al normelor aplicabile în cauzele în care Curtea este sesizată, aspect reținut expres în considerentele deciziei: "Curtea Constituțională, o dată sesizată, are sarcina de a le controla, fără a condiționa acest control de eliminarea, indiferent sub ce formă, din fondul activ al legislației a actului criticat pentru neconstituționalitate".

4. Transformarea obiectului excepției de neconstituționalitate este posibilă numai în cazul modificării succesive a aceluiași act normativ.

⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011

Astfel, pot constitui obiect al controlului de constituționalitate și actele normative modificate după sesizarea Curții Constituționale, dar care mențin soluția legislativă consacrată în actul modificat criticat (Decizia Plenului nr. III din 31 octombrie 1995 privind judecarea constituționalității unei dispoziții legale modificate ulterior invocării excepției). Curtea a reținut în acest sens că „daca însă, după invocarea excepției în fața instanțelor judecătorești, textul de lege a fost modificat, menționându-se însă, în noua sa redactare, soluția legislativă de principiu, anterioară modificării, motivele de neconstituționalitate fiind aceleași, pentru soluționarea excepției ridicate nu este necesară o nouă sesizare”. Aceasta întrucât „excepția de neconstituționalitate are ca obiect o dispoziție legală nu atât în sens formal, ci, mai ales, în sens material, întrucât, sub acest aspect, cel care o invocă susține că textul legal este contrar unei prevederi constituționale”.

În prezenta cauză nu ne aflăm însă în această situație juridică întrucât este vorba de soluții juridice diferite, consacrate de acte legislative diferite. Noul Cod de procedură penală nu constituie o modificare a vechiului Cod, ci un act normativ distinct.

II. Excepția privește interpretarea și aplicarea legii, aspecte ce intră în competența instanțelor de judecată, iar nu a Curții Constituționale

Motivarea admiterii excepției de neconstituționalitate se fundamentează pe încălcarea art. 1 alin.(5) din Constituție, din perspectiva lipsei de claritate și precizie a sintagmei „*ori de alte organe specializate ale statului*” din cuprinsul dispozițiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală.

Pornind de la necesitatea distincțiilor existente între măsurile procesuale și actele procedurale, facem referire la principiul legalității procesului penal, care trebuie să se desfășoare potrivit dispozițiilor prevăzute de lege (art. 2 din Codul de procedură penală), precum și la principiul loialității administrării probelor (art. 101 din Codul de procedură penală), principiu subsumat loialității față de valorile constituționale, în apărarea drepturilor și libertăților fundamentale.

Din această perspectivă, autorii excepției critică modul de interpretare și aplicare a prevederilor legale, critică posibilitatea interferării altor organe specializate în activitatea de urmărire sau de cercetare penală. Luarea măsurii procesuale, constând în

interceptare unei persoane, are drept premisă cunoașterea și respectarea competențelor legale în realizarea actului procedural corespunzător. Eventuala atribuire neconformă a competențelor procedurale, ori eventuala încălcare a legii, nu poate fi convertită într-un temei de neconstituționalitate.

În prezenta cauză, excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă, și din perspectiva faptului că legalitatea administrării probelor se verifică de către instanța de judecată.

Judecător,

Conf.univ.dr. Maya Simona Teodoroiu

Judecător,

Prof.univ.dr. Tudorel Toader